

לקוטי תורה • פרשת האזינו • מאמר 1

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף...

”האזינו השמים ואדברה, ותשמע הארץ אמרי פי”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/haazinu/1](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/haazinu/1)

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי וגו'. הנה אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן ויבא כגשם לנו (בהושע סי' ו') והקב"ה השיבה כהוגן אהיה כטל לישראל.

"האזינו, השמים, ואדברה; ותשמע הארץ אמרי פי. יערוף כמטר לקחי וגו'. והנה אמרו רבתינו ז"ל: כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן: "ויבוא כגשם לנו" (בהושע, פרק 6), והקדוש ברוך הוא השיב לה כהוגן: "אהיה כטל לישראל".

להבין משל ומליצה דברי חכמים מה שהם המשילו השראת הקב"ה על כנס"י [כנסת ישראל] לגשם או לטל וההפרש שבין גשם לטל הענין כי הנה תשובה קדמה לעולם.

כדי להבין "משל ומליצה", דברי חכמים: מדוע דימו את השראת הקדוש ברוך הוא על כנסת ישראל לגשם או לטל, ומה ההבדל בין גשם לטל — העניין הוא שתשובה קדמה לעולם.

וביאור ענין תשובה וגם מה שאמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] נמצא כל ימיו בתשובה איך הוא כל ימיו. הנה עיקר התשובה הוא כמ"ש והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה (בקהלת סי' י"ב).

וביאור ענין התשובה, וגם מה שאמרו רבתינו ז"ל "נמצא כל ימיו בתשובה" — כיצד ייתכן שיהיה כל ימיו בתשובה? הנה עיקר התשובה הוא כמו שכתוב: "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" (בקהלת, פרק 12).

וביאור הדבר הנה אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה בי.

וביאור הדבר: הנה אנו אומרים: "נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה, אתה יצרתה ואתה נפחתה בי".

פי' נפחתה הוא כח"י הכל העליון להיות נפרד דבר ויש בפני עצמו כאדם הנופח ההבל מפיו שההבל נעשה נפרד לעצמו

פירוש "נפחתה" הוא בחינת ההבל העליון, כדי שהדבר ייפרד ויהיה ישות בפני עצמה, כמו אדם הנופח הבל מפיו, ואז ההבל נעשה נפרד לעצמו.

וכן אצל הנשמה כתיב ויפח באפיו נשמת חיים והוא כח"י רוח פיו ומוצא פי' ה' וכמ"ש

וכך גם בנוגע לנשמה, כתוב: "ויפח באפיו נשמת חיים"; וזו בחינת "רוח פיו" ו"מוצא פי הוי", כמו שכתוב:

כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם ומוצא היינו בצאתו מההעלם אל הגילוי וע' בזהר פ' תזריע (דמ"ז ע"ב).

"כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". ו"מוצא" פירושו היציאה מן ההעלם אל הגילוי. ועיין בזהר, פרשת תזריע (דף 247).

אבל בחי' בראתה הוא כמשל בחי' המחשבה שהיא עודנה בהעלם ומתאחדת עם הנפש. והנה פרט ארבעה דברים בנשמה בצאתה מההעלם אל הגילוי להתלבש בגוף.

אבל בחינת "בראתה" היא, בדרך משל, כמו בחינת המחשבה, שהיא עדיין בהעלם ומאוחדת עם הנפש. והנה [הכרכה] מפרטת ארבעה דברים בנשמה, בצאתה מן ההעלם אל הגילוי כדי להתלבש בגוף:

נתת בראתה יצחרתה נפחתה לפי שמקור חוצבה הוא הגבה למעלה וכדי שתתדבק פלאים להתלבש בגוף צריכה להתצמצם ולהתפשט בכמה מיני צמצומים והתפשטות.

"נתת", "בראת", "יצרת", "נפחת". שכן המקור שממנו נחצבה הנשמה גבוה מאוד למעלה, וכדי שתתדבק פלאים [למטה] ותתלבש בגוף, עליה לצמצם את עצמה ולהתפשט באמצעות סוגים רבים של צמצומים והתפשטויות.

ודרך כלל נחלקים לדי' בחי' כמ"ש (באיוב ס"י כ"ח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם. ובאופן כללי הם מתחלקים לארבע מדרגות, כמו שנאמר (באיוב, פרק כח): "אז ראה ויספרה, הכינה וגם חקרה; ויאמר לאדם".

שעוד שבאה לכלל ויאמר לאדם דהיינו להתלבש בגוף צריך בתחלה להיות בחי' ראה ויספרה וכו' שכן לפני שהיא מגיעה למצב של "ויאמר לאדם", כלומר להתלבש בגוף, עליה לעבור תחילה את הכינה של "ראה ויספרה" וכו',

שהם די' בחי' צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות כנגד די' אותיות הוי"ה ועי"ז מורה ג"כ שם הוי"ה שהיו"ד בחי' צמצום והה"א הוא בחי' התפשטות אורך ורוחב והוי"ו הוא המשכה כו' שהן ארבע מדרגות: צמצום והתפשטות, המשכה והתפשטות, כנגד ארבע אותיות הוי". לכך רומז גם שם הוי": הוי"ד היא בחינת צמצום, הה"א היא בחינת התפשטות לאורך ולרוחב, והוי"ו היא המשכה וכו',

כנודע (ועי' מענין אז ראה כו' במדרש רבה ר"פ כי תשא פ"מ ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] ר"פ בראשית ובזהר נזכר פסוק זה ח"א [חלק א'] דף ה' סע"א [סוף עמוד א'] ודקצ"ט א'.

כידוע. (וראו בעניין "אז ראה" וכו' במדרש רבה, בתחילת פרשת כי תשא, פרק מ, ובליקוטי תורה של האריז"ל, בתחילת פרשת בראשית. ובזהר נזכר פסוק זה: חלק א, דף ה' ע"א ודף קצ"ט ע"א;

ח"ב [חלק ב'] דר"ו ב' ח"ג [חלק ג'] קי"א ב' ופסוק ויאמר לאדם בח"א [בחלק א'] דע"ט סע"א [סוף עמוד א'] וזהו כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

חלק ב, דף ר"ו ע"ב; חלק ג, דף קי"א ע"ב; והפסוק "ויאמר לאדם" בחלק א, דף ע"ט ע"א. וזהו [פירוש] "כי חלק הוי' עמו, יעקב חבל נחלתו".

פי' שהנשמה היא חלק הוי' עצמו שיורדת דרך צמצום והתפשטות כו' כמו שם הוי' עד שבאה להתלבש בבחי' יעקב חבל נחלתו הוא הגוף

כלומר, הנשמה היא חלק מהוי' עצמו, והיא יורדת באמצעות צמצום והתפשטות וכו', בדומה לשם הוי', עד שהיא מגיעה להתלבש בבחינת "יעקב חבל נחלתו", שהיא הגוף.

(וע' מענין כי חקל ברבות פי' תולדות פס"ה ע"פ ואנכי איש חלק דע"ג א' ויצא פס"ח דע"ז [דעבודה זרה] ב' בפסוק

(וראו בעניין "כי חלק" במדרש רבה, פרשת תולדות, פרק סה, על הפסוק "ואנכי איש חלק", דף ע"ג ע"א; פרשת ויצא, פרק סח, דף ע"ז ע"ב, על הפסוק

והנה סולם וס"פ תרומה דק"נ ע"ד נשא רפ"ט דרכ"ח ע"ב פי' בלק פ"כ דרע"ט א' וע' בזהר ח"ב [חלק ב'] דצ"ו א' ודפ"ו א' ח"ג [חלק ג'] דצ"ד א' ק"ז א' דרע"ח ב').

"והנה סולם"; ובסוף פרשת תרומה, דף 150, עמוד ד; נשא, תחילת פרק 9, דף 228ב; פרשת בלק, פרק 20, דף 279א. וראו זוהר, חלק ב, דף 96א ודף 86א; חלק ג, דף 94א, 107א ודף 278ב).

והנה לא כל הנשמה יורדת למטה להתלבש בגוף רק הארה ממנה בלבד דרך צמצום כו' כנ"ל.

והנה, לא הנשמה כולה יורדת למטה ומתלבשת בגוף, אלא רק הארה ממנה, בדרך של צמצום וכו', כנזכר לעיל.

אבל כל הנשמה ומקורה נשארה למעלה ונק' מזל ובזה אמרו אדם אית ליה מצולא והכל תלוי במזל.

אבל הנשמה כולה ומקורה נשארים למעלה, והם נקראים מזל. על כך אמרו: "יש לו לאדם מזל" ו"הכול תלוי במזל".

ומה שאמרו אין מזל לישראל היינו ענין מזלות השרים וכוכבים אשר חלק לכל העמים עובדי כוכבים

ומה שאמרו "אין מזל לישראל", הכוונה למזלות של השרים [של מעלה] ושל הכוכבים, שה' הקצה לכל העמים עובדי הכוכבים;

אבל יש בחי' מזל מקור הנשמה ושרשה ונקרא מזל מלשון נוזל אלא שנוזל הוא לשון נפעל ומזל הוא

לשון פועל (ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך מזל)

אבל יש בחינת מזל שהיא מקור הנשמה ושרשה. היא נקראת מזל מלשון "נוזל", אלא ש"נוזל" הוא לשון נפעל, ואילו "מזל" הוא לשון פועל (וראו פרדס, בערכי הכינויים, הערך "מזל"):

שהוא המקור להיות נוזל ממנו ההשפעה ורוח חיים להחיות רוח שפלים גם שפע אלהי והרהורי תשובה שבאים לאדם הם באים מכח בחי' המזל

שהוא המקור שממנו נוזלים השפע ורוח החיים, להחיות רוח שפלים. גם השפע האלוקי והרהורי התשובה שבאים לאדם באים מכוח בחינת המזל.

כי אע"ג [אף על גב] דאיהו לא חזי מזליי [מזליה] חזי שרואה ושומע הכרוזין של מעלה בת קול יוצאת ומכרזת כו'.

כי אף על פי שהוא אינו רואה, מזלו רואה: הוא רואה ושומע את ההכרזות שלמעלה, "בת קול יוצאת ומכרזת" וכו'.

וע"י זה משפעת למטה להיות התעוררות בלב כו' כי ההארה שירדה ונתפשטה למטה בגוף אינו דבר נפרד לגמרי ממקורה ושרשה שלמעלה (ועמ"ש בד"ה כי תצא)

ועל ידי כך היא משפיעה למטה, כדי שתהיה התעוררות בלב וכו'. שכן ההארה שירדה והתפשטה למטה בגוף אינה דבר נפרד לגמרי ממקורה ומשרשה שלמעלה (וראו מה שכתוב במאמר המתחיל "כי תצא"),

לבד מחייבי כריתות שנכרתה הנפש דהיינו ההארה שנתפשטה וירדה למטה נכרתה ממזלי ושרשה (ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת).

למעט מי שחייבים כרת, שהנפש נכרתת בהם; כלומר, הקרן שהתפשטה וירדה למטה נכרתת מהמזל שלה ומשרשה (וראו מה שכתב על כך במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת").

והנה כתיב ונוזלים מן לבנון. פי' ע"ד והחכמה מאין תמצא כי החכמה תחיה שהוא ראשית התפשטות החיות נמשך מבחי' שלמעלה מן השכל והוא בחי' אין שאינו מושג.

והנה כתוב: "ונוזלים מן לבנון". פירוש הדברים הוא על דרך "והחכמה מאין תמצא". הרי "החכמה תחיה": היא ראשית התפשטות החיות, הנמשכת מבחינה שלמעלה מן השכל; וזו בחינת אין, שאינה מושגת.

וזהו בחינת לבנון וממנו נוזל ההשפעה (עי' [עיינ] בזהר פ' האזינו דף רצ"ח ע"א) ומזה יובן מהות התשובה שתשוב הנפש בבחי' ביטול במסירת נפש למקורה ושרשה העליון שממנה לוקחה ש הוא בחי' אין בחינת מזל

וזהו בחינת לבנון, וממנה נוזלת ההשפעה (ראו בזהר, פרשת האזינו, דף רצ"ח ע"א). מכאן יובן מהותה של התשובה: שהנפש חוזרת בבחינת ביטול, במסירות נפש, אל מקורה ושרשה העליון שממנו נלקחה — בחינת אין, בחינת מזל.

וזהו תכלית ירידתה לעוה"ז שתהא במעלה ומדרגה יותר נעלה ממה שהיתה בגן עדן נהנית מזיו השכינה לפי השגתה

וזו תכלית ירידתה לעולם הזה: שתהיה במעלה ובדרגה נעלות יותר מכפי שהייתה בגן עדן, כשהיא נהנית מזיו השכינה לפי מידת השגתה,

והוא ע"י בחי' צמצום בחי' חכמה משא"כ על ידי התשובה היא בבחי' ביטול לגמרי למקורה ושרשה שלמעלה מעלה מבחי' חכמה שהוא בחי' אין.

וזה באמצעות בחינת צמצום, בחינת חכמה; ואילו באמצעות התשובה היא מגיעה לביטול מוחלט אל מקורה ושרשה, שלמעלה מעלה מבחינת חכמה, והיא בחינת אין.

2 וזהו שכתוב בקריעת ים סוף עד יעבור עמך הוי' כי על ידי קריעת ים סוף נתעלו ישראל במעלה ומדריגה גבוהה מאד נעלה למעלה מעלה מבחי' הוי' שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו'.

וזהו [פירוש] הכתוב בנוגע לקריעת ים סוף: "עד יעבור עמך הוי'". שכן, באמצעות קריעת ים סוף התעלו ישראל למדרגה גבוהה ונשגבת ביותר, למעלה הרבה מבחינת הוי', שהיא בחינת צמצום והתפשטות וכו'.

שעל זה מורה שם הוי' כנ"ל והוא שרש ענין ההתהוות כי שם הוי' פ"י שהוא מהוה כל הנמצאים וההתהוות מאין ליש הוא ע"י צמצום והתפשטות כו'.

שהרי על כך מורה שם הוי', כפי שהוסבר לעיל, וזהו שורש ענין ההתהוות. שכן פירוש השם הוי' הוא שהוא מהוה את כל הנמצאים, וההתהוות מאין ליש היא באמצעות צמצום והתפשטות וכו'.

משא"כ בחי' מזל שהוא בחי' אין לא שייך שם בחי' התהוות כלל וזהו עד יעבור עמך הוי"ה כלומר שעברו למעלה מבחי' הוי"ה לבחי' מזל בחינת אין בחינת תשובה והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה לעומת זאת, בבחינת מזל, שהיא בחינת אין, אין כלל מקום לבחינת התהוות. וזהו "עד יעבור עמך הוי"ה" — כלומר, הם עברו מעל לבחינת הוי' והגיעו לבחינת מזל, לבחינת אין, לבחינת תשובה: "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה".

כי נתינתה וירידתה למטה בבחי' צמצום והתפשטות כו' שנתת בראתה יצרתה כו' והתשובה הוא להיות בבחי' ביטול לגמרי כמו קודם ירידתה ויתר על כן כנ"ל:

שהרי נתינתה וירידתה למטה הן באופן של צמצום והתפשטות וכו' — "שנתת", "בראתה", "יצרתה" וכו'; ואילו התשובה היא להיות בביטול גמור, כפי שהייתה קודם ירידתה, ואף למעלה מזה, כפי שהוסבר לעיל.

3 ב (ועיין בבחי' פי יתרו גבי לא תשא את שם מענין והרוח תשוב שהוא כמש"כ [כמה שכתוב] ועיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] פי' בהר) (דק"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) שבחי' והרוח תשוב כו' זהו כענין מ"ש בשנת היובל הזאת תשובו כו'.

2. (ועיינו ברבנו בחיי, פרשת יתרו, על "לא תשא את שם", בעניין "והרוח תשוב", שהוא כפי שכתוב [כאן]; ועיינו גם ברעיא מהימנא, פרשת בהר) (דף קח, סוף ע"ב): בחינת "והרוח תשוב" וכו' היא בדומה למה שכתוב: "בשנת היובל הזאת תשובו" וכו'.

ועמ"ש מענין יובל סד"ה וימצאו איש מקושש עצים וסד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. שזהו ג"כ בחי' יום הכפורים יום התשובה.

ועיינו במה שנכתב בעניין היובל בסוף המאמר הפותח במילים "וימצאו איש מקושש עצים", ובסוף המאמר הפותח במילים "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול": שגם זו בחינת יום הכיפורים, יום התשובה.

4 ומ"ש אל האלקים אשר נתנה אף על גב דתשובה זו הוא בחי' עד יעבור עמך הוי' שהיא למעלה גם משם הוי' כנ"ל.

ומה שנאמר "אל האלקים אשר נתנה", אף שתשובה זו היא בחינת "עד יעבור עמך הוי'", שהיא למעלה אפילו משם הוי', כנזכר לעיל:

וכה"ג [וכהאי גוונא] נתבאר לעיל בד"ה אתם נצבים גבי לעברך בברית כו' להיות לך לאלקים דפי' לעברך בברית היינו כענין עד יעבור עמך הוי' כו' ע"ש.

וכעין זה נתבאר לעיל, במאמר המתחיל "אתם נצבים", בעניין "לעברך בברית" וגו', "להיות לך לאלקים": פירוש "לעברך בברית" הוא בדומה לענין "עד יעבור עמך הוי'" וגו'. עיין שם.

אך הענין יובן ע"פ מ"ש ע"פ שוש אשיש גבי תגל נפשי באלקי ובד"ה ביום השמיני עצרת כענין פי' צור לבבי וחלקי אלקים לעולם

אך הענין יובן על פי מה שנתבאר על הפסוק "שוש אשיש", בענין "תגל נפשי באלקי", ובמאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת", בענין פירוש "צור לבבי וחלקי אלקים לעולם";

ויובן זה עוד עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזהר ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו והוא בפרשה פנחס (דרל"ט ע"ב)

והענין יובן עוד על פי מה שנאמר בזהר על הפסוק "עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו"; הדברים נמצאים בפרשת פנחס (רל"ט ע"ב)

ובפי' ואתחנן (דרס"ז ע"ב) ועיין מק"מ [מקדש מלך] שם ושם. ועיין עוד מזה בזהר ויקהל (דרי"י [דרבינו יצחק] ע"ב).

ובפרשת ואתחנן (רס"ז ע"ב). ועיין במקדש מלך שם ושם. ועיין עוד בעניין זה בזהר, פרשת ויקהל (רי"ע ע"ב).

עוד נזכר מענין והרוח תשוב ברכות משפטים פל"א (דקמ"ט ע"ג [עמוד ג']) ובפי' מצורע פי"ח (דקפ"ה א').

עניין "והרוח תשוב" נזכר עוד ברכות, פרשת משפטים, פרק ל"א (קמ"ט ע"ג), ובפרשת מצורע, פרק י"ח (קפ"ה ע"א).

ובקהלת רבה על פסוק זה. ובכל זה אתי שפיר דקדוק לשון רז"ל [רכותינו זכרונם לברכה] במשנה פ"ד דאבות יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא כו'

ובקהלת רבה על פסוק זה. ועל פי כל זה מתבאר היטב הדיוק בלשון חז"ל במשנה, פרק ד' דאבות: "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא" וגו':

קורת רוח דוקא כדכתיב והרוח תשוב ועי' עוד בזהר ח"ב [חלק ב'] בפי' תרומה (קמ"א ב' עד קמ"ב א') ובפי' משפטים (צ"ז ב').

דווקא "קורת רוח", כפי שנאמר "והרוח תשוב". ועיין עוד בזהר, חלק ב', בפרשת תרומה (קמ"א ע"ב עד קמ"ב ע"א) ובפרשת משפטים (צ"ז ע"ב).

ולכאורה הוא בענין אחר קצת ממש"כ [ממה שכתוב] דהרי שם מפרש ענין זה על עליית הרוח מגן עדן התחתון לגן עדן העליון וכאן נתבאר שזהו למעלה מבחי' גן עדן כו' כנ"ל.

לכאורה מדובר כאן במשמעות מעט שונה ממה שנכתב [כאן], שכן שם מוסבר עניין זה כעליית הרוח מגן עדן התחתון לגן עדן העליון, ואילו כאן הוסבר שהדבר הוא למעלה מבחינת גן עדן, וכו', כפי שהוזכר לעיל.

אך המעיין בזהר ח"ב [חלק ב'] פי' תרומה שם (דקמ"ב א') במ"ש ועד דהאי נשמה עילאה לא סלקא גו נביעו דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין כו'

אבל מי שמעיין בזהר, חלק ב', פרשת תרומה, שם (דף קמ"ב ע"א), בדברים "ועד שהנשמה העליונה הזאת אינה עולה אל תוך המעיין של עתיקא דעתיקין, הסתום מכל הסתומים", וכו',

ובזהר שלח (דקנ"ט א') גבי תלת עלמין כו' עלמא קדמא כו' כגוונא דא כו' עד עין לא ראתה אלקים זולתך כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ימצא שהכל כוונה אחת.

ובזהר פרשת שלח (דף קנ"ט ע"א), בעניין "שלושה עולמות", וכו', "העולם הראשון", וכו', "בדוגמה זו", וכו', עד "עין לא ראתה אלקים זולתך", וכו' — ובעיון בפירוש הרמ"ז שם ימצא שהכול מכוון לעניין אחד.

ועוד דבזהר תרומה שם מדבר על בחי' ומדרגת הרוח שמבחי' נפש רוח נשמה שלמטה מבחי' ומדרגת נשמה.

ועוד: בזוהר, פרשת תרומה, שם, מדובר במדרגה ובדרגה של הרוח מבין [מדרגות] נפש, רוח ונשמה, שהיא למטה ממדרגת הנשמה;

וכאן מדברים בענין והרוח תשוב גם על בחינת הנשמה ממש ומי"ש והרוח תשוב היינו לפי דעלייה זו הוא למעלה מעלה גם משם הוי' דהיינו למעלה מהחכמה.

ואילו כאן אנו עוסקים בעניין "והרוח תשוב", החל גם על בחינת הנשמה עצמה. והסיבה שנאמר "והרוח תשוב" היא שהעלייה הזאת היא למעלה מעלה אפילו משם הוי', כלומר, למעלה מחכמה,

אשר שם הוא בחי' רוח וכמ"ש בזהר בפ' בראשית (דל"ז ע"ב ודנ"ח ע"א) ע"פ לא ידון רוחי באדם.

ושם היא בחינת רוח, כמו שכתוב בזוהר בפרשת בראשית (דף ל"ז ע"ב ודף נ"ח ע"א), על הפסוק "לא ידון רוחי באדם":

כד בני עלמא זכאין כו' קודשא ב"ה אתער רוחא דחיי דלעילא עד דמטון אינון חייך לאתר דיעקב שריא ביה כו'

"כאשר בני העולם זכאים", וכו', "הקדוש ברוך הוא מעורר את רוח החיים שלמעלה, עד שהחיים האלה מגיעים למקום שבו יעקב שורה", וכו'.

ומבואר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ בראשית דהמשכת רוחא דחיי דלעילא היינו מאריך אנפין דתמן אריכו דחייך וכ"ה בזהר תרומה (דקע"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

ומבואר בלקוטי תורה של האריז"ל, בסוף פרשת בראשית, שהמשכת "רוח החיים שלמעלה" היא מאריך אנפין, ששם יש "אורך ימים"; וכך הוא גם בזוהר, פרשת תרומה (דף קע"ח סוף ע"ב).

ועי' מ"ש במדרש בראשית רבה ספ"ב [סוף פרק ב'] בפסוק ורוח אלקים מרחפת על פני המים זהו רוחו של משיח האיך מה דאת אמר

ועל דרך מה שנאמר במדרש בראשית רבה, בסוף פרק ב, על הפסוק "ורוח אלקים מרחפת על פני המים": "זוהי רוחו של משיח, כדרך שאתה אומר,

ונחה עליו רוח ה' באיזו זכות ממשמשת ובאה. מרחפת ע"פ המים בזכות התשובה שנמשלה כמים שנאמר שפכי כמים לבך עכ"ל [עד כאן לשונו].

יורוח הוי' תנוח עליו. באיזו זכות היא הולכת ומתקרבת? 'מרחפת על פני המים' – בזכות התשובה, שנמשלה למים, כמו שנאמר: 'שפכי כמים לבך'. עד כאן לשונו.

5 והטעם שנקרא בשם רוח יובן עוד מעט מזער עפ"י [על פי מה שכתוב] בביאור דמזוזה מימין בענין אויר שלמעלה מבחי' אור כו'

הטעם לכך שהוא נקרא בשם רוח יובן מעט יותר על פי הכתוב בביאור "מזוזה מימין", בענין אוויר, שהוא למעלה מבחינת אור וכו'.

ע"ש ובס"י [ובספר יצירה] איתא אחת רוח אלקים חיים ולפי הפרד"ס [הפרדס רמונים] ש"ג פ"ה היינו בחי' כתר ע"ש ומכ"ז [ומכל זה] יובן מ"ש והרוח תשוב כו'

ראה שם. ובספר יצירה נאמר: "אחת, רוח אלקים חיים"; ולפי פירוש הפרדס, שער ג, פרק ה, הכוונה היא לבחינת כתר. ראה שם. ומכל זה יובן הכתוב "והרוח תשוב" וכו':

שלפי שעלייה זו ע"י התשובה הוא אל האלקים אשר נתנה דהיינו למעלה מדי' צמצומים הנ"ל דבחי' שנתת בי ובראתה יצרתה נפחתה בי כו' ע"כ נאמר והרוח תשוב.

מכיוון שעלייה זו, באמצעות תשובה, היא אל האלקים שנתנה – כלומר, למעלה מארבעת הצמצומים שהוזכרו לעיל, של הבחינות "שנתת בי", "בראתה", "יצרתה" ו"נפחתה בי" וכו' – לכן נאמר "והרוח תשוב".

והיינו לבחי' רוח עליון מה שבדור המבול נאמר לעונש לא ידון רוחי כו' וז"ש [וזהו שכתוב] עד יערה עלינו רוח ממרום כו'

כלומר, [היא שבה] לבחינת רוח עליון, שעליה נאמר כעונש, בדור המבול: "לא ידון רוחי" וכו'. וזהו גם פירוש הכתוב: "עד יערה עלינו רוח ממרום" וכו'.

ועי' בזהר ח"ג [חלק ג'] [דק"ל ע"ב] ע"פ ונחה עליו רוח כו' וח"א [וחלק א'] [דע"ז [דעבודה זרה] א'] בשעתא דרוחא דכל רוחין ארים בסימו דנשמתא כו'.

וראה בזהר חלק ג (דף קל ע"ב), על הפסוק "ונחה עליו רוח" וכו'; ובחלק א (דף עז ע"א): "בשעה שרוח כל הרוחות מעלה את מתיקות הנשמה" וכו'.

וזהו אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף (באיוב סי' ל"ד) ופי' בזהר תרומה (דקס"ב ב') רוח
אמשיך רוח ואייתי רוח

וזהו פירוש הכתוב: "אם ישים אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו יאסוף" (באיוב, פרק לד). ובזהר, תרומה (דף קסב
ע"ב), מבואר: "רוח מושכת רוח ומביאה רוח",

דהיינו שע"י רוח האדם העולה למעלה כשישים אליו ית' אזי רוחו ונשמתו מבחי' סוכ"ע אליו יאסוף
כוי וכמ"ש במ"א.

כלומר, באמצעות רוח האדם העולה למעלה, כאשר הוא מפנה את לבו אליו יתברך, אזי את "רוחו ונשמתו",
מבחינת סוכב כל עלמין, "יאסוף אליו" וכו', כפי שמבואר במקום אחר.

וברכות בראשית פ"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] ע"פ ויפח באפיו לפי שבעוה"ז בנפיחה לפיכך מת אבל לעתיד
בנתינה שנאמר ונתתי רוחי בכם וחייתם וזהו ע"י התשובה בחינת והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה
דוקא.

ובמדרש רבה, בראשית, פרק יד, על הפסוק "ויפח באפיו", נאמר: "לפי שבעולם הזה בנפיחה, לפיכך מת; אבל
לעתיד, בנתינה, שנאמר: 'ונתתי רוחי בכם וחייתם'". וזהו על ידי התשובה, בחינת "והרוח תשוב אל האלקים אשר
נתנה" דוקא.

6 ומ"ש שבעוה"ז בנפיחה. היינו שבחי' הנשמה המלוכשת בגוף היא נמשכת מבחי' ואתה נפחתה בי
שהוא בחי' הכל העליון כוי

ומה שנאמר שבעולם הזה [הנשמה ניתנת] בנפיחה, היינו שבחינת הנשמה המלוכשת בגוף נמשכת מבחינת "ואתה
נפחתה ביי", שהיא בחינת ההכל העליון וכו';

אבל שרשה ומקורה היא מבחי' אשר נתנה אלא שלפי שבהגוף אין מאיר רק מבחי' אתה נפחתה בי ע"כ
מת.

אבל שורשה ומקורה הם מבחינת "אשר נתנה". אלא שבגוף מאירה רק בחינת "אתה נפחתה ביי", ולכן הוא מת.

אבל לעתיד יאיר בהגוף ממש מבחי' ונתתי רוחי כוי ועיין ברכות פ' כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א]
ע"פ ויתן אל משה כי ה' יתן חכמה כוי ע"ש.

אבל לעתיד לבוא יאיר בגוף עצמו מבחינת "ונתתי רוחי" וכו'. ועיין במדרש רבה, פרשת כי תשא, פרק מ"א, על
הפסוק "ויתן אל משה": "כי ה' יתן חכמה" וכו'; עיין שם.

7 וגם פי ונתתי בחי מתנה הוא כענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] ע"ד מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו' כמ"ש במ"א ועמ"ש ע"פ ומדבר מתנה בד"ה צאינה וראינה.

גם פירוש "ואתן", שהוא בחינת מתנה, הוא בדומה לאתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא, על דרך "מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה" וכו', כפי שמוסבר במקום אחר. וראו גם את מה שנכתב על [הפסוק] "ומדבר מתנה" במאמר המתחיל "צאינה וראינה".

גם ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] נותן בעין יפה הוא נותן כי כמו שיש באדם עד"מ עין יפה וכינונית במשנה פ"ד דתרומות כך עד"מ להבדיל הבדלות לאין

גם על דרך מאמר חז"ל: "נותן בעין יפה הוא נותן". כשם שאצל אדם, למשל, יש "עין יפה" ו"עין בינונית", כפי שנאמר במשנה, פרק ד' בתרומות, כך גם, למשל, להבדיל הבדלות לאין קץ,

קץ יש שרש ומקור לשני בחינות אלו ע"ד שנת' [שנתבאר] סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר בעיני ה'. שהן ב' בחינות השגחות כו' ע"ש.

יש שורש ומקור לשתי בחינות אלו, על דרך המבואר בסוף המאמר המתחיל "כי תשמע בקול", בעניין "לעשות הישר בעיני הוי": שהן שתי בחינות של השגחה וכו'. עיינו שם.

8 והנה שרש בחינת עין יפה זהו ענין עינא פקיחא. וע"ז נאמר ביוסף עלי עין וזהו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו.

והנה, שורשה של בחינת "עין יפה" הוא עניין "עינא פקיחא" — העין הפקוחה. על כך נאמר ביוסף "עלי עין"; וזהו גם "עין לא ראתה אלקים זולתך, יעשה למחכה לו".

ומבחי' זו נמשך ונתתי רוחי כו'. עוד יובן ענין והרוח תשוב עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרמ"ה א' ב')

ומבחינה זו נמשכת הנתינה "ונתתי רוחי" וכו'. את עניין "והרוח תשוב" אפשר להבין עוד על פי הכתוב בזהר, חלק א, ויחי (דף רמ"ה ע"א-ע"ב).

וע' עוד בזהר מענין והרוח תשוב (ח"א [חלק א'] דף פ"ה סע"א [סוף עמוד א] ק"ו ב' ק"ל ע"ב דרי"ז ב' ח"ג [חלק ג'] דרט"ו סע"ב [סוף עמוד ב] דרכ"ד סע"ב [סוף עמוד ב])

וראה עוד בזהר בעניין "והרוח תשוב" (חלק א, דף פ"ה ע"א, סוף העמוד; דף ק"ו ע"ב; דף ק"ל ע"ב; דף רי"ז ע"ב; חלק ג, דף רט"ו ע"ב, סוף העמוד; דף רכ"ד ע"ב, סוף העמוד);

ושם מבואר דבחי זבחי אלקים רוח נשברה שזהו ענין תשובה זהו בחי והרוח תשוב אל האלקים כו'
עכ"ה [עד כאן הגהה]:

ושם מבואר שבחינת "זבחי אלקים רוח נשברה", שהיא עניין התשובה, היא בחינת "והרוח תשוב אל האלקים" וכו'.
עד כאן ההגהה.

9 ג וזהו כל ימיו בתשובה כי בכל יום תשוב הנפש שהרי בכל לילה חוזרת נשמתו רק שבלילה היא
חוזרת לבחי' ואתה נפחתה בי

3. וזהו [פירוש] "כל ימיו בתשובה": בכל יום תשוב הנפש. שהרי בכל לילה נשמתו חוזרת; אלא שבלילה היא
חוזרת לבחינה של "ואתה נפחתה ביי",

שהוא בחי' הבל העליון שמשם תפרד הנפש להתלבש בגוף ובלילה חוזרת להתכלל ולהתאחד במקורה
להזוכים למעלה ומדרגה זו וכמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב וגו'.

שהיא בחינת ההבל העליון, שממנו נפרדת הנפש כדי להתלבש בגוף; ובלילה היא חוזרת להיכלל ולהתאחד
במקורה — אצל מי שזוכים למדרגה ולבחינה זו, כפי שכתוב: "מי יעלה בהר ה'?" ... נקי כפיים ובר לבב" וגו'.

משא"כ בכל יום צריך להיות בבחי' תשובה למקורא דכולא ושרשה העליון והוא בשעת התפלה בקי"ש
[בקריאת שמע].

אך לא כך בכל יום: הנפש צריכה להיות בבחינת תשובה אל מקור הכול ואל שורשה העליון, וזה קורה בזמן
התפילה, בקריאת שמע.

10 וזהו שמע ישראל שמע לשון אסיפה וקיבוץ כמו וישמע שאול פי' שיתאסף ויתקבץ פיזור הנפש בחי'
ישראל

וזהו [המשמעות של] "שמע ישראל": "שמע" הוא לשון של אסיפה וקיבוץ, כמו "וישמע שאול"; כלומר, שפיזור
[כוחות] הנפש, בחינת ישראל, יתאסף ויתקבץ,

שהם בחי' ג' שכלים וז' מדות באדם אשר נתפזרו בתענוגי עוה"ז במחשבות האדם ותחבולותיו איש לפי
ערכו ומדרגתו ולא הפכא חשוכא לנהורא ולמסור נפשו באחד.

שהם בחינת שלושת כוחות השכל ושבע המדות שבאדם, שהתפזרו בתענוגי העולם הזה, במחשבותיו ובתחבולותיו
של האדם, כל אחד לפי ערכו ומדרגתו; ולהפוך חושך לאור, ולמסור את נפשו ב[מילה] "אחד".

11 והדרך איך יתהפך לבו הוא בשומו ללבו מה שכתוב ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת

המות ואת הרע ובחרת בחיים וגו'

והדרך שבה יתהפך לבו היא שישים אל לבו את הכתוב: "ראה, נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע", "ובחרת בחיים" וגו'.

כי בכל דבר יש בחי' חיים ובחי' מות הרוחניות הוא בחי' חיים והגשמיות הוא בחי' מות וכן ע"ד זה אפי' [אפילו] בשמים ושמי השמים והגלגלים הנה לכל דבר יש חומר וצורה.

בכל דבר יש בחינה של חיים ובחינה של מוות: הרוחניות היא בחינת החיים, והגשמיות היא בחינת המוות. וכך גם בשמים, בשמי השמים ובגלגלים: לכל דבר יש חומר וצורה.

והחומר הוא בחי' מות לגבי הצורה שהוא רוח חיים שבו וע"ז נאמר ובחרת בחיים שהוא חיי החיים ב"ה וכמ"ש לאהבה את ה' אלהיך

החומר הוא בחינת מוות ביחס לצורה, שהיא רוח החיים שבו. על כך נאמר "ובחרת בחיים" — היינו בחי' החיים, ברוך הוא, כמו שכתוב: "לאהבה את ה' אלקיך"

כי הוא חייך (ועמ"ש בד"ה שמע ישראל בפי' ואתחנן ובד"ה שמאלו תחת לראשי בפרשה כי תשא) "כי הוא חייך" (ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "שמע ישראל" בפרשת ואתחנן, ובמאמר המתחיל "שמאלו תחת לראשי" בפרשת כי תשא).

ואי לזאת יאמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וגו'. ואם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"כ [על אחת כמה וכמה].

ולכן יאמר: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי" וגו'. ואם למי שעוברים על רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

פי' אחר שרואה שנמשך כ"כ [כל כך] חיים בתענוגי העוה"ז שהם בחי' עוברי רצונו כ"ש [כל שכן] וק"ו [וקל וחומר] בבחי' עושי רצונו שהם המצות שנמשכים מפנימית רצונו שאור א"ס ב"ה מתלבש בהם

כלומר, לאחר שהוא רואה שחיות רבה כל כך נמשכת לתענוגי העולם הזה, שהם בחינת "עוברי רצונו", קל וחומר שהיא נמשכת בבחינת "עושי רצונו" — המצוות, הנמשכות מפנימיות רצונו, ובהן מתלבש אור אין סוף ברוך הוא,

והוא חיי החיים אשר ע"כ יתהפך לכו מן הקצה אל הקצה מחשוכא לנהורא ולדבקה בה' אחד במסירת נפש ממש מחמת שרואה בנפשו איך שהוא נפרד מן החיים האמיתיים

והוא חיי החיים. לכן יתהפך לכו מקצה אל קצה, מחשיכה לאורה, [ויבוא] להידבק בה' אחד במסירות נפש ממש, מפני שהוא רואה בנפשו כיצד הוא נפרד מן החיים האמיתיים.

ולכן במקום שבעלי תשובה עומדים כו' להיות מהפכים מחשוכא לנהורא ויצעקו אל ה' בצר להם ולכן "במקום שבעלי תשובה עומדים" וכו', משום שהם הופכים חושך לאור, ו"יצעקו אל ה' בצר להם".

כי מחמת צרת ומרירות לכו שנגעה עד הנפש צועק אל ה' למעלה מהשגת נשמתו לדבקה בו במסירת נפש ממש

מפני המצוקה והמרירות שבלבו, שהגיעו עד הנפש ממש, הוא זועק אל ה' מעבר להשגת נשמתו, כדי לדבוק בו במסירות נפש ממש.

ולכן בקריאת שמע הוא בחינת תשובה שמע ישראל דהיינו לאסוף ולקבץ פיזור הנפש מחשוכא לנהורא כדי למסור נפשו באחד וזהו בכל אדם אפי' [אפילו] מי שלא חטא מימיו.

ולכן קריאת שמע היא בחינת תשובה: "שמע ישראל" — כלומר, לאסוף ולקבץ את כוחות הנפש שהתפזרו, מן החושך אל האור, כדי למסור את נפשו ב"אחד". עניין זה שייך לכל אדם, אפילו למי שלא חטא מעולם.

מ"מ בעל כרחך הרי הנפש מלובשת בגוף כו' וכמ"ש במ"א שזהו כל עיקר תכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הגשמי כדי להיות בחי' בעל תשובה על זה. על שנפרד מן החיים האמיתיים חיי החיים ב"ה.

אף על פי כן, בעל כורחו הנפש מלובשת בגוף וכו'; וכפי שמוסבר במקום אחר, זו כל התכלית העיקרית של ירידת הנשמה לעולם הזה הגשמי: כדי להיות בבחינת בעל תשובה על כך שהיא נפרדה מן החיים האמיתיים, מחיי החיים, ברוך הוא.

12 וזהו ענין שבת אותיות תשב. כי הנה שבת כי בו שבת מכל מלאכתו והרי לא שייך עמל ויגיעה לפניו ית' ואיך שייך לשון שביתה ומנוחה

וזהו עניינה של שבת, [שאותיותיה הן] תשב, כלומר "תחזור". שהרי נאמר על השבת: "כי בו שבת מכל מלאכתו"; אך עמל ויגיעה אינם שייכים לפניו ית', ואם כן, כיצד שייך לומר "שביתה" ו"מנוחה"?

אלא הענין כי ששת ימים עשה וגו'. פיי שנתפשט גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' עשיה בעשרה מאמרות שנברא העולם.

אלא, העניין הוא: "כי ששת ימים עשה וגו'". כלומר, גילוי אור אין סוף התפשט בבחינת עשיה, באמצעות עשרת המאמרות שבהם נברא העולם.

13 ובראשית נמי מאמר הוא וכמ"ש כולם חכמה עשית. שאפילו חכמה נחשבת כעשיה גשמיות לפניו ית' ובשבת הוא גילוי אור א"ס ב"ה

ו"בראשית" היא גם מאמר, כמו שכתוב: "כולם בחכמה עשית"; שכן אפילו חכמה נחשבת לעשייה גשמית לפניו ית'. ובשבת מתגלה אור אין סוף ברוך הוא,

בבחי' שלמעלה מבחי' החכמה וזו היא בחי' שביתה ותשובה ע"ד משל באדם המשים עיונו ומחשבתו במלאכתו אשר עשה וכששובת ממלאכתו משיב עיונו ומחשבתו אל מקורו

בבחינה שלמעלה מבחינת החכמה; וזוהי בחינת השביתה והתשובה. לשם משל, אדם שמקדיש את תשומת לבו ואת מחשבתו למלאכה שעשה; וכשהוא שובת ממלאכתו, הוא מחזיר את תשומת לבו ואת מחשבתו למקורו,

שהוא מהותה ועצמותה של הנפש המשכלת (ועמ"ש מזה בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] ובד"ה שובה ישראל עד).

שהוא מהותה ועצמותה של הנפש המשכלת (ועיינו במה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "לבאר ענין יום הכיפורים", ובמאמר הפותח במילים "שובה ישראל עד").

וזהו תשובה קדמה לעולף כי בעשרה מאמרות נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא שהוא בחי' חכמה.

וזהו "תשובה קדמה לעולם": העולם נברא בעשרה מאמרות, ו"בראשית" היא גם מאמר, והיא בחינת החכמה;

אבל בחינת התשובה היא קדמה והגבה למעלה מבחי' חכמה כנ"ל (ועיין מ"ש בזה באריכות בד"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך כו')

אבל בחינת התשובה קדמה לעולם והיא נעלית מאוד מבחינת החכמה, כנזכר לעיל (ועיינו במה שנכתב על כך באריכות במאמר הפותח במילים "להבין ענין הפסוק מי אל כמוך" וגו').

אך מי שטרח בערב שבת כנ"ל כו' הוא ענין התפלה בכל יום כדי שיגיע למדרגת שבת כי בכל יום הארה מעין שבת

אבל "מי שטרח בערב שבת", כנזכר לעיל וכו', עניינו התפילה בכל יום, כדי להגיע למדרגת שבת; שכן בכל יום יש הארה מעין שבת.

וזה יעשה האדם בשעת התפלה שיפנה מכל עסקיו שיהיה אצלו שכיתה ומנוחה כבשבת ויסיח דעתו מכל המחשבות זרות הטורדות לקשר נפשו בה' ולמסור נפשו באחד בק"ש [בקריאת שמע]

ואת הדבר הזה יעשה האדם בשעת התפילה: עליו להניח בצד את כל ענייניו, כדי שתהיה אצלו שכיתה ומנוחה כמו בשבת, ולהסיח את דעתו מכל המחשבות הזרות המטרידות אותו, כדי לקשור את נפשו בה' ולמסור את נפשו באמירת "אחד" שבקריאת שמע.

וזה הוא הכנה ליום השבת שבשבת כל היום בכללו הוא בחי' ומדרגת התשובה וכימות החול הוא רק הארה מעין זה בשעת תפלה:

וזהו הכנה ליום השבת; שכן בשבת, היום כולו בכללותו הוא בחינת ומדרגת התשובה, ואילו כימות החול יש רק הארה מעין בחינה זו בשעת התפילה:

14 ד והנה יו"כ [יום כפור] נקרא שבת שבתון שהוא השבת של כל שבתות השנה שכל שבתות השנה הם חשובים נגדו כימות החול לגבי שבת שהוא עיקר יום התשובה ובכל השבתות מאיר הארה ממנו בלבד. ד. והנה, יום הכיפורים נקרא "שבת שבתון" — שבת של כל השבתות, שכן כל שבתות השנה נחשבות ביחס אליו כימות החול ביחס לשבת. הוא היום העיקרי של התשובה, ובכל השבתות מאירה רק הארה ממנו.

15 וביאור הענין זה כי עיקר התשובה הוא ביול רצונו ולא הפכא מחשוכא לנהורא למעלה מהשגת שכלו ואית רצון ואית רצון כו'.

וביאור העניין: עיקר התשובה הוא ביטול רצונו והפיכת החושך לאור, למעלה מהשגת שכלו. ועל כך נאמר: "יש רצון ויש רצון וכו'.

וביום כפור מתגלה רצון העליון ממדרגה יותר גבוה ונעלה וזהו לפני ה' תטהרו כלומר למעלה מבחינת הוי' ע"ד מ"ש עד יעבור עמך ה' כו' כנ"ל.

וביום הכיפורים מתגלה הרצון העליון ממדרגה גבוהה ונעלית יותר. וזהו [המשמעות של] "לפני הוי' תטהרו", כלומר, למעלה מבחינת הוי', בדומה למה שנאמר: "עד יעבור עמך הוי' וכו', כפי שהוזכר לעיל.

16 ולכן אומרים ביום כפור סלח לנו כי הסליחה היא התגלות הרצון וכמשל אדם שמבקש מחבירו מחילה אפילו אם יודע שלא יעשה לו מאומה אעפ"כ [אף על פי כן] אינו רוצה שיהיה ברוגז עמו וענין הרוגז הוא הפיכת הרצון

ולכן ביום הכיפורים אומרים: "סלח לנו", שכן הסליחה היא גילוי הרצון. הדבר דומה לאדם המבקש מחילה מחברו: גם אם הוא יודע שהחבר לא יעשה לו דבר, בכל זאת אינו רוצה שהחבר יכעס עליו; עניין הכעס הוא היפוך הרצון.

רק רוצה שיטה רצונו אליו כך אנו מבקשים ומתפללים סלח לנו שיתגלה בחיי רצון העליון אלא הוא רוצה שהחבר יטה את רצונו אליו. כך גם אנו מבקשים ומתפללים: "סלח לנו", כדי שתתגלה בחינת הרצון העליון.

(ועד"ז נקרא התפלה צלותא דפ"י צלותא כמו אצלי ודוך שהוא לשון הטייה שיטה כביכול להיות גילוי רצון העליון ב"ה וכמ"ש מזה ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון).

(ובדומה לכך התפילה נקראת "צלותא", שפירושה קשור לביטוי "אצלי ודוך", והוא לשון הטייה: שהי יטה, כביכול, כדי שיתגלה הרצון העליון, ברוך הוא, כפי שמבואר בעניין זה על הפסוק "תבנה ותכונן עיר סיחון").

וזהו סלחתי כדברך כלומר כמו שאתה מבקש כפי אתערותא דלתתא כך אתערותא דלעילא. וכדרך שאדם מבטל רצונו למטה מחשוכא לנהורא

וזהו "סלחתי כדברך": כלומר, כפי שאתה מבקש — כך גם האתערותא דלעילא היא בהתאם לאתערותא דלתתא. וכפי שאדם מבטל את רצונו למטה, מחושך לאור,

כי הכל תלוי ברצון וכל מחשבות האדם ושכלו ומדותיו מתנהגים עפ"י [על פי] הרצון כך מתגלה אליו רצון העליון ב"ה כי אית רצון ואית רצון כנ"ל.

שהרי הכול תלוי ברצון, וכל מחשבותיו של האדם, שכלו ומדותיו מתנהלים על פי הרצון. בהתאם לכך מתגלה אליו הרצון העליון, ברוך הוא, שכן "יש רצון ויש רצון", כנזכר לעיל.

17 וזהו המרבה לסלוח שיש רבות מדרגות בסליחה לכל אחד ואחד כפי אשר הכין לבו והנה המדרגה היותר נעלה בביטול הרצון באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] הוא בחי' רעותא דליבא ופנימית הלב מחמת דעת ה' וכל מאמינים

וזהו [פירוש] "המרבה לסלוח": יש מדרגות רבות בסליחה, לכל אחד ואחד לפי האופן שבו הכין את לבו. והנה, המדרגה הנעלית ביותר בביטול הרצון באמצעות אתערותא דלתתא היא בחינת רעותא דליבא ופנימיות הלב, הנובעות מידעת ה'; ו"כל מאמינים"

שהוא לבדו הוא ולית מחשבה תפיסא ביה כלל ובשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

שהוא לבדו הוא, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, ו"בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד".

18 ואי לזאת אין לו שום רצון וחפץ זולתו וכמ"ש דוד המלך ע"ה [עליו השלום] מי לי בשמים וגוי

ולכן אין לו שום רצון או חשק מלבדו, כפי שאמר דוד המלך עליו השלום: "מי לי בשמים" וגוי.

וסלחתי כדברך כתיב שכך יתעורר מלמעלה שיתגלה רצון העליון ב"יה כמ"ש אם יהיו חטאיכם

כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר העליון יהיו וכמ"ש ושער רישי [רישיה] כעמר נקא וזו היא

בחי תשובה של יום הכפורים

וכתוב: "סלחתי כדברך" — כך תתעורר מלמעלה אתערותא דלעילא, שבה יתגלה הרצון העליון, ברוך הוא, כפי

שכתוב: "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע כצמר העליון יהיו"; וכפי שכתוב: "ושער ראשו

כעמר נקא". וזוהי בחינת התשובה של יום הכיפורים.

(ועי' מענין זה דילבינו ברבות ויחי פצ"ט בפסוק ולבן שינים מחלב. ור"פ ויקרא בפסוק ההר הטוב הזה

והלבנון פי' אמור פכ"ז).

(ועיין בעניין זה של "ילבינו" ברבות, ויחי, פרק צ"ט, על הפסוק "ולבן שיניים מחלב"; ובתחילת פרשת ויקרא, על

הפסוק "ההר הטוב הזה והלבנון"; פרשת אמור, פרק כ"ז;

במדבר פי' ב' נשא רפ"ח רפ"י ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפסוק כאהלי קדר ובפסוק חכו ממתקים ובפי'

צוארך כמגדל השן כוי אפך כמגדל הלבנון. בשה"ש [בשיר השירים] סי' ז' הי' ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב']

במדבר, פרק ב'; נשא, תחילת פרק ח' ותחילת פרק י'; ובשיר השירים רבה על הפסוק "כאהלי קדר", ועל הפסוק

"חכו ממתקים", ועל הפסוק "צוארך כמגדל השן" וגוי, "אפך כמגדל הלבנון", בשיר השירים, פרק ז', פסוק ה'. ועיין

בזהר, חלק ב')

(די"כ ע"א כ"ז סע"ב [סוף עמוד ב] קל"ה א' ח"ג [חלק ג'] מ"וט א' נו"ן סע"ב [סוף עמוד ב] ס"ז א' דרמ"ח ב'

והרנ"ה ב')

(דף כ' ע"א; כ"ז סוף ע"ב; קל"ה ע"א; חלק ג', מ"ט ע"א; נ' סוף ע"ב; ס"ז ע"א; דף רמ"ח ע"ב ודף רנ"ה ע"ב).

ומש"ש [ומה שכתוב שם] (דרמ"ח ב') מענין לבון הלכתא יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה קול דודי בפי שמות ולכן נתנו בו לוחות אחרונות כי

ואת מה שנאמר שם (דף רמ"ח ע"ב) בעניין ליבון הלכתא, יש להבין על פי מה שנכתב במאמר המתחיל "קול דודי" בפרשת שמות. ולכן ניתנו בו הלוחות האחרונות [ביום הכיפורים]; כי

הנה עיקר הלוחות הוא אנכי ולא יהיה לך שהם כללות הדברות וכללות כל התורה כולה אנכי כללות מצות עשה ולא יהיה לך כללות מצות ל"ת [לא תעשה].

הנה, עיקר הלוחות הוא "אנכי" ו"לא יהיה לך", שהם כללות הדיברות וכללות כל התורה כולה: "אנכי" כולל את כל מצוות העשה, ו"לא יהיה לך" כולל את כל מצוות לא תעשה.

וביאור הענין כי פי אנכי מי שאנכי הוא בחי עצמותו ומהותו ית' כביכול נתגלה להיות אלהיך להיות שורה ומתגלה בך ע"י בחינת הוי"ה שהוא בחי צמצום והתפשטות כו'

וביאור העניין: פירוש "אנכי", כלומר "מי שאנכי", הוא שבחינת עצמותו ומהותו יתברך, כביכול, התגלתה כדי להיות "אלוקיך", לשורות ולהתגלות בך באמצעות בחינת הוי", שהיא בחינת צמצום והתפשטות וכו'.

(ועמ"ש מזה גבי חג שבועות בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו' ובד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו')
(כו')

(ועיינו במה שנכתב על כך בעניין חג השבועות, במאמר המתחיל "וידבר אלקים" וכו', "אנכי" וכו', ובמאמר המתחיל "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך" וכו').

וכמה ריבוי רבבות צמצומים והתפשטות כו' עד שיהיה בחי אלהיך והיינו ע"י כי אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון למעלה מבחי קדוש כו'

וכמה רבבות רבבות של צמצומים והתפשטות כו' נדרשים, עד שמתגלה בחינת "אלוקיך". וזהו באמצעות [המצוות], שכן "אשר קדשנו במצותיו" — בקודש העליון, שלמעלה מבחינת "קדוש" וכו'.

כי רמ"ח מצות עשה הם רמ"ח אברים דמלכא הם רמ"ח המשכות אור א"ס ב"ה כמשל באברים שבאדם שבהם מתפשט הדם הוא הנפש והחיות כו'

כי רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח "איברי המלך"; הן רמ"ח המשכות של אור אין סוף ברוך הוא, בדומה לאיברי האדם, שבהם מתפשט הדם, שהוא הנפש והחיות וכו'.

וזוהו שמברכין קודם כל מצוה בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] אשר קדשנו במצותיו פי' מלך העולם שהעולם הוא מבחי' מלכותו ית'

וזוהו הטעם שמברכים לפני כל מצוה: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו". פירוש "מלך העולם" הוא שהעולם נובע מבחינת מלכותו יתברך;

אבל אותנו קדשנו במצותיו והגיענו לבחי' קדש העליון ובחינת אנכי מי שאנכי כו' ודרך כלל נחלקים לג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] גמ"ח [גמילות חסדים] קו ימין מלמעלה למטה ועבודה קו שמאל מטה למעלה שמאלו תחת לראשי.

אבל אותנו קידש במצותיו והביא אותנו לבחינת הקודש העליון ולבחינת "אנכי מי שאנכי" וכו'. ובכללות, המצוות נחלקות לשלוש בחינות: תורה, עבודה וגמילות חסדים. גמילות חסדים היא הקו הימני, מלמעלה למטה; ועבודה היא הקו השמאלי, מלמטה למעלה, "שמאלו תחת לראשי".

פירוש שמרים ראשו למעלה מבחי' השגת שכלו ותורה קו אמצעי כו' כמ"ש במ"א (ועי' מזה בד"ה אני ה' אלקיכם דפי' ציצית ובד"ה לסוסתי ובד"ה נאוו לחייך בתורים) ולא יהיה לך כללות ל"ת [לא תעשה]

פירוש הדבר שהוא מרים את ראשו למעלה מבחינת ההשגה של שכלו. והתורה היא הקו האמצעי וכו', כפי שמוסבר במקום אחר (ועיינו בעניין זה במאמר המתחיל "אני ה' אלקיכם" שבפרשת ציצית, במאמר המתחיל "לסוסתי", ובמאמר המתחיל "נאוו לחייך בתורים"). ו"לא יהיה לך" הוא הכללות של מצוות לא תעשה,

כי עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלהיכם שעבירה מטמטמת לכו של אדם ואינו שורה ומתגלה אור ה' על נפשו וזהו לא יהיה לך אלהים אחרים על פני

כי "עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם", שכן עבירה מטמטמת את לכו של אדם, ואור ה' אינו שורה על נפשו ואינו מתגלה בה. וזהו פירוש "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני";

כי כל העבירות נקראו בשם אלהים אחרים שכל העושה עבירה בורא קטיגור כו' והוא מקליפות וסטרא אחרא והזהיר הכתוב שלא יהיה לך כח הסט"א [הסטרא אחרא] על פני.

כי כל העבירות נקראות בשם "אלהים אחרים", שהרי "כל העושה עבירה בורא קטיגור" וכו', וכוח זה בא מן הקליפות ומן הסטרא אחרא. והכתוב הזהיר שלא יהיה לך כוח של הסטרא אחרא "על פני".

פי' שהם המונעים ומבדילים את פני דהיינו גילוי השראתו וכמ"ש יאר ה' פניו אליך ישא ה' פניו כלומר, הם המעכבים ומסתירים את "פני", כלומר את גילוי השראתו, כמו שנאמר: "יאר ה' פניו אליך", "ישא ה' פניו".

(ועמ"ש מענין על פני סדי"ה זכור את יום השבת לקדשו ובביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות גבי הסתר אסתיר פני ביום ההוא).

(וראו מה שנכתב בעניין "על פני" בסוף המאמר הפותח במילים "זכור את יום השבת לקדשו", ובביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות", בעניין "הסתר אסתיר פני ביום ההוא").

והנה לוחות הראשונות נתנו בשבועות בקולות וברקים ולכן לא נתקיימו כי ענין הרעש בקולות וברקים הוא מבחי' עלמא דאתגליא ויש משם יניקה לחיצונים ע"י ירידת המדרגות והשתלשלות העולמות וההיכלות.

והנה, הלוחות הראשונות ניתנו בשבועות, בקולות וברקים, ולכן לא התקיימו. שכן הרעש שבקולות וברקים הוא מבחינת העולם הגלוי, וממנו יונקים הכוחות החיצוניים באמצעות ירידת המדרגות והשתלשלות העולמות וההיכלות.

וכמ"ש רגליה יורדות מות ומלכותו בכל משלה. משא"כ לוחות אחרונות נתנו בחשאי כדכתיב ואיש לא יעלה עמך וגו'

וכמו שנאמר: "רגליה יורדות מות", ו"מלכותו בכל משלה". ואילו הלוחות האחרונים ניתנו בחשאי, כמו שנאמר: "ואיש לא יעלה עמך" וגו',

לפי שהם בחי' פנימית הלב בחי' עלמא דאתכסיא בחי' רעותא דליבא שאין שם אחיזה ויניקה לסט"א [לסטרא אחרא] כלל

משום שהם מבחינת פנימיות הלב, מבחינת העולם הנסתר, מבחינת רצון הלב, שאין לסטרא אחרא שום אחיזה או יניקה שם.

(ועמ"ש מזה בפרשה תבא בד"ה היום הזה ועיין בזהר ח"א [חלק א'] (ד"נ ע"ב) ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] (סי' קל"ח) ובפרשה תרומה (קל"ו א') ובפ' שמיני (דל"ט א').

(וראו מה שנכתב על כך בפרשת כי תבוא, במאמר הפותח במילים "היום הזה"; וראו גם בזהר חלק א') (דף נ ע"ב), ובספר הדרת מלך (סימן קל"ח), ובפרשת תרומה (קל"ו א'), ובפרשת שמיני (דף ל"ט א').

ועי' מענין מעלת לוחות האחרונות ברבות פ' כי תשא פמ"ו גבי ויגד לך תעלומות חכמה כו'. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עי קר הצעקה בלב עיין בזהר פ' שמות (ד"כ רע"א):

וראו בעניין מעלת הלוחות האחרונים במדרש רבה, פרשת כי תשא, פרק מ"ו, בעניין "ויגד לך תעלומות חכמה" וכו'. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל: "עיקר הצעקה בלב"; ראו בזהר, פרשת שמות (דף כ', תחילת ע"א).

19 ה וזהו ענין ויבא כגשם לנו כי הנה הגשם יורד בענן המכסה שמים בעבים ועבים נתהוו מאדים אשר

יעלה מן הארץ להיות הענן והחושך

5. וזהו ענין "ויבוא אלינו כגשם". הרי הגשם יורד בענן, "המכסה שמים בעבים"; והעבים נוצרים מן האדים העולים מן הארץ, וכך נעשים הענן והחושך.

דהיינו שישים אל לבו ריחוקו מאור פני ה' והסתר אורו ית' ישת חשך סתרו וכל נהורין מתחשכין קמיה דלית מחשבה תפיסא ביה.

כלומר, עליו לתת אל לבו עד כמה הוא רחוק מאור פני ה', ועד כמה אורו ית' נסתר: "שם חושך סתרו", ו"כל האורות מתחשכים לפניו", שהרי אין מחשבה יכולה להשיג אותו.

ואזי מרחוק ה' נראה באתערותא דלעילא שיבא כגשם לנו הוא חסד עליון ואהבה רבה שלמעלה לדבקה בה' אחד בגילוי אור איס ב"ה על נפשו בחי רצון העליון

ואזי, "מרחוק הוי' נראה", באתערותא דלעילא, כדי ש"יבוא אלינו כגשם". זהו חסד עליון ואהבה רבה שלמעלה, לדבקות בה' אחד, בגילוי אור אין סוף ברוך הוא על נפשו, בבחינת רצון העליון.

(ועמ"ש מענין זה איך שהמרירות מהריחוק גורם התגלות אהבה רבה בד"ה אתם נצבים גבי ושקל בפלס הרים)

(ועיין במה שנכתב בעניין זה, כיצד המרירות על הריחוק גורמת להתגלות אהבה רבה, במאמר המתחיל "אתם ניצבים", בעניין "ושקל בפלס הרים").

וזהו יערוף כמטר לקחי לקחי שלוקחין אותו שע"י המצות אשר קדשנו במצותיו לוקחין אותו כביכול ממש וממשיכין אור איס ב"ה ממש כי רמ"ח מצות עשה רמ"ח המשכות אברין דמלכא

וזהו "יערוף כמטר לקחי": "לקחי" מלשון שלוקחים אותו. באמצעות המצוות, "אשר קידשנו במצוותיו", לוקחים אותו כביכול ממש, וממשיכים ממש אור אין סוף ברוך הוא. שהרי רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח המשכות, "איברין דמלכא";

כמו למשל האוחז באדם באחד מאבריו ומושכו אליו נמשך כולו אליו כך כביכול על ידי המצות שהם אברין דמלכא ממשיכין כביכול הארה והשפעה מאור איס ב"ה ממש

כמו, למשל, אדם האוחז באדם אחר באחד מאבריו ומושך אותו אליו — כולו נמשך אליו. כך גם, כביכול, באמצעות המצוות, שהן "איברין דמלכא", ממשיכים כביכול הארה והשפעה מאור אין סוף ברוך הוא ממש.

ואף שהמצות הם בענינים גשמיים [גשמיים / גשמיות / גשמית] בחיי חיצונית מ"מ נתפס ונקלט בהם החיות אור א"ס ב"ה המתלבש בהם כמו למשל אברים שבהם מתפשט חיות הדם הוא הנפש.

ואף שהמצוות עוסקות בעניינים גשמיים, בבחינת חיצוניות, אף על פי כן חיות אור אין סוף ברוך הוא, המתלבשת בהן, נתפסת ונקלטת בהן; כמו, למשל, האיברים, שבהם מתפשטת חיות הדם, שהיא הנפש.

20 וזהו יערוף כמטר בחיי עורף בחיי חיצוניות וע"י כן לקחי לוקחין אותו ממש כביכול והיינו כמטר וכגשם

וזהו [פירוש] "יערוף כמטר": בחינת עורף, בחינת חיצוניות; ועל ידי כך לוקחים אותו ממש, כביכול. וזהו "כמטר" וכגשם,

דהיינו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' תשובה מ עומקא דליבא להיות ואד יעלה מן הארץ המכסה שמים בעבים וגוי' מרחוק ה' נראה כו' כנ"ל.

כלומר, באמצעות אתערותא דלתתא, בדרך של תשובה מעומק הלב, כך ש"אד יעלה מן הארץ", "המכסה שמים בעבים" וגוי', "מרחוק ה' נראה" וגוי', כפי שהוזכר לעיל.

(ובפי' האזינו השמים כו' יערוף כמטר י"ל [יש לומר] עוד כי השמים היינו המדות עליונות דאצילות הנק' זעיר אנפין דאצילות כמ"ש בזהר פ' האזינו)

(ובפירוש "האזינו השמים" וגוי', "יערוף כמטר", אפשר לומר עוד ש"השמים" הם המדות העליונות של אצילות, הנקראות ז"א דאצילות, כפי שכתוב בזהר, פרשת האזינו.)

(דרצ"ו ב') השמים שמים עילאין אינון דאשתמודען דאקרון שמא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] כו' ותשמע הארץ ארץ עילאה כו'

(דף רצ"ו ע"ב): "השמים" — אלה הם השמים העליונים, הידועים כנקראים שמו של הקדוש ברוך הוא וכו'; "ותשמע הארץ" — הארץ העליונה וכו',

היא מדת מלכותו ית' ומרע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] אמר להם האזינו ואדברה פי' שעל ידי התומ"צ [התורה ומצות] ממשיך בהם אור א"ס ב"ה מלמעלה מעלה מבחי' שמים

שהיא מדת מלכותו ית'. ומשה רבנו עליו השלום אמר להם "האזינו ואדברה": כלומר, באמצעות התורה והמצוות הוא ממשיך לתוכם את אור אין סוף ברוך הוא, מלמעלה מעלה, למעלה מבחינת שמים,

דהיינו מבחי' ישת חשך סתרו שהוא בחינת כתר עליון ונקרא אריך אנפין וע"ז נאמר יערוף כמטר לקחי וכמ"ש בזהר ס"פ ויקרא (דכ"ה סע"ב [סוף עמוד ב])

כלומר, מבחינת ישת חשך סתרו, שהיא בחינת כתר עליון ונקראת אריך אנפין. ועל כך נאמר יערוף כמטר לקחי, וכמו שכתוב בזהר, סוף פרשת ויקרא (דף כ"ה סוף ע"ב):

שזהו ענין הרעיפו מים ממעל וממל ודאי מעתיקא קדישא קא אתיאי ולא מההוא אתר דאקרי שמים כו' שזהו ענין הרעיפו מים ממעל: "ממעל" — בוודאי מאתיקא קדישא הוא בא, ולא מאותו מקום הנקרא "שמים" וכו'.

וע"ש במק"מ [במקדש מלך] והיינו שמשם נמשך בבחי' שמים להיות הגשם והמטר יורד מבחי' שמים לבחי' ארץ.

ועיין שם במקדש מלך. כלומר, משם הוא נמשך אל בחינת שמים, כדי שהגשם והמטר ירדו מבחינת שמים לבחינת ארץ.

אבל שרש המשכה זו באה מלמעלה וממעל מבחי' שמים וע"כ נאמר האזינו השמים כו' לבחי' המשכה עליונה זו דיערוף כמטר לקחי.

אבל שורש ההמשכה הזאת בא מלמעלה, למעלה מבחינת שמים. לכן נאמר: "האזינו השמים" וכו' — כדי לקבל את ההמשכה העליונה הזאת, של יערוף כמטר לקחי.

וז"ש [וזהו שכתוב] במדרש פי האזינו ובקהלת רבה (דצ"ב ע"ד) בפסוק ידעתי כי כל אשר יעשה וז"ל [וזה לשונו] גזר הקב"ה שיהיו השמים מקלסין אותו שנא' [שנאמר] השמים מספרים כבוד אל עמד משה ושיתקן שנאמר האזינו השמים ואדברה עכ"ל [עד כאן לשונו].

וזהו מה שנאמר במדרש על פרשת האזינו, ובקהלת רבה (דף צ"ב, עמוד ד'), על הפסוק ידעתי כי כל אשר יעשה, וזו לשונו: "גזר הקדוש ברוך הוא שיהיו השמים מקלסין אותו, שנאמר: 'השמים מספרים כבוד אלי. עמד משה והשתקן, שנאמר: 'האזינו השמים ואדברה'. סוף ציטוט.

ועיין מזה ג"כ ברבות בראשית פ"ה והיינו לפי שמשו המשיך בהשמים מבחינה שלמעלה מעלה מבחי' שמים עצמן

ועיין על כך גם במדרש רבה, בראשית, פרק ה'. והיינו משום שמשו המשיך אל השמים מבחינה שלמעלה הרבה מבחינת השמים עצמם.

והנה החכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה כו' וזהו שעמד משה ושיתקן לקבל מבחי' המשכה וגילוי זה הגדול מהם עצמן.

והנה, "החכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה" וכו'. וזהו [הטעם] שמושה עמד והשתיק אותם, כדי שיקבלו מבחינת ההמשכה והגילוי האלה, הגדולים מהם עצמם.

21 ועדי'ז נת' [נתבאר] במ"א בענין קי"ס [קריעת ים סוף] דאגלידו מיא כי איידי דטריד למבלע לא פליט בד"ה ששת ימים תאכל מצות ועמ"ש מענין מוריד הגשם בביאור ע"פ תורה צוה לנו משה מורשה כו'.

ועל דרך זה הוסבר במקום אחר בענין קריעת ים סוף, שבו "נקוו המים", שכן "מתוך שהוא טרוד לבלוע אינו פולט", במאמר המתחיל "ששת ימים תאכל מצות". וראו גם את הכתוב בענין "מוריד הגשם" בביאור על [הפסוק] "תורה צוה לנו משה מורשה" וכו'.

וע' בזהר פ' ואתחנן (דרס"ג ע"א) ע"פ שמע ישראל דק"ש [דקריאת שמע] כתיב האזינו השמים אוף הכא שמע ישראל וכולא חד מלה הוא וע"ש במק"מ [במקדש מלך].

וראו בזהר, פרשת ואתחנן (דף רס"ג ע"א), על [הפסוק] "שמע ישראל" שבקריאת שמע: "כתוב: 'האזינו השמים'; אף כאן 'שמע ישראל', והכול ענין אחד הוא". ועיינו שם במקדש מלך.

והיינו כי בקי"ש [בקריאת שמע] ממשיכים ג"כ מבחי' זו וזהו ענין הוי' אלקינו הוי' אחד ולזה אמר שמע ישראל דלעילא לבחי' המשכה עליונה ועצומה זו וכו'.

כלומר, גם בקריאת שמע ממשיכים מבחינה זו, וזהו ענין "הוי' אלקינו הוי' אחד". ולשם כך נאמר "שמע ישראל" — לישראל שלמעלה, כדי להמשיך המשכה עליונה ועצומה זו וכו'.

אך הנה כדי להיות המשכה עליונה זו מבחי' כתר ישת חושך סתרו זהו ע"י ואד יעלה מן הארץ שהוא בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כנ"ל והיא המרירות מהחושך המסתיר אורו ית'

אולם כדי שהמשכה עליונה זו תבוא מבחינת כתר, שבה "ישת חושך סתרו", הדבר נעשה באמצעות "ואד יעלה מן הארץ", שהיא בחינת אתערותא דלתתא, כנזכר לעיל; והיא המרירות על החושך המסתיר את אורו ית'.

ולכן אתערותא דלתתא זו עולה עד בחינת החושך העליון שלמעלה מהאור דח"ע [דחכמה עילאה] והוא בחי' ישת חושך סתרו שמזה נמשך להיות הגשם

ולכן אתערותא דלתתא זו עולה עד לבחינת החושך העליון, שלמעלה מאור החכמה העליונה; זוהי בחינת "ישת חושך סתרו", שממנה נמשכת ירידת הגשם

יורד בענן אשר שרש הענן ההוא נמשך מבחי ישת חשך סתרו ועמ"ש מזה ר"פ ויקרא בענין כי שכן עליו הענן כו'.

בענן, ששורש אותו ענן נמשך מבחינת "ישת חושך סתרו". וראו מה שנכתב על כך בתחילת פרשת ויקרא, בענין "כי שכן עליו הענן" וכו'.

22 וזהו ענין כי עם קשה עורף הוא וסלחת. דאיתא במדרש דקשה עורף לשבח קאמר היינו החיזוק בעבודת ה' למעלה מהשכל ועי"ז ממשיך בחי יערוף כמטר כו'

וזהו ענינו של הפסוק: "כי עם קשה עורף הוא וסלחת". במדרש נאמר ש"קשה עורף" נאמר לשבח: הכוונה היא לעמידה איתנה בעבודת ה', למעלה מן השכל; ובכך ממשיכים את הבחינה של "יערוף כמטר" וכו'.

ועד"ז בקי"ש [בקריאת שמע] שכדי להיות ההמשכה הוא ע"י בחי תשובה והרוח תשוב כו' כמבואר לעיל באריכות וע' מענין ואד יעלה ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' צו (דכ"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

וכך גם בקריאת שמע: כדי שתהיה המשכה, היא נעשית באמצעות בחינת תשובה, "והרוח תשוב" וכו', כפי שהוסבר לעיל באריכות. וראו גם בענין "ואד יעלה" ברעיא מהימנא, פרשת צו (דף כח, סוף ע"ב).

והנה בחי תזל כטל זהו עוד המשכה עליונה יותר כדלקמן. אך אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] לא עם הארץ חסיד ולא בור ירא חטא.

והנה, הבחינה של "תזל כטל" היא המשכה עליונה עוד יותר, כפי שיתבאר להלן. אולם חז"ל אמרו: "לא עם הארץ חסיד ולא בור ירא חטא".

פ"י שא"א להמשיך בחי חסיד והארה מבחי ורב חסד בחי אהבת ה' אור א"ס ב"ה על נפשו בחי גשם ומטר הנ"ל כשהוא עם הארץ שאין לו תורה

כלומר, אי אפשר להמשיך את בחינת החסיד, הארה מבחינת "ורב חסד" — בחינת אהבת ה', אור אין סוף ברוך הוא — אל נפשו, בבחינת הגשם והמטר שנזכרו לעיל, כאשר הוא עם הארץ שאין לו תורה.

כי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מבחי חכמה מאיר ונמשך למטה בבחי השתלשלות דוקא מעילה לעילה כו' (ועמ"ש מענין ולא ע"ה [עם הארץ] חסיד בביאור ע"פ וקבל היהודים)

שהרי אור אין סוף ברוך הוא, הנעלה הרבה מעבר לבחינת חכמה, מאיר ונמשך למטה רק בדרך של השתלשלות, מעילה לעילה וכו'. (וראו מה שנכתב בענין "ולא עם הארץ חסיד" בביאור על הפסוק "וקבל היהודים");

ולכן מתלבש בחכמה תחלה וכמ"ש בזה"ק [בזהר הקדוש] תלת קשרין קוב"ה [קודשא בריך הוא] ואורייתא וישראל ישראל מתקשראן באורייתא כו'.

ולכן הוא מתלבש תחילה בחכמה, וכמו שכתוב בזהר הקדוש: "תלת קשרין: קודשא בריך הוא, אורייתא וישראל; ישראל מתקשראן באורייתא" וכו'.

וזהו האזינו השמים הוא בחי' תושב"כ [תורה שבכתב] שם מים הוא בחי' חכמה עילאה כמו מים שאין להם גוון כו'.

וזהו פירוש "האזינו השמים": זו בחינת תורה שבכתב. "שמים" נקרא כאן "שם מים" — וזהו בחינת חכמה עילאה, כמו מים שאין להם גוון וכו'.

23 וכך הוא ענין תורה שבכתב שהוא בחי' חכמה עילאה כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] רע"ק [רבי עקיבא] היה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלין שכל קוץ וקוץ הוא מרמז על כמה עניני חכמה עילאה נפלאה עצמו מספר

כך הוא גם עניינה של התורה שבכתב, שהיא בחינת חכמה עילאה, כמאמר חז"ל: "רבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים" [של הלכות]. כל קוץ וקוץ רומז לעניינים רבים בחכמה עילאה, נפלאים ורבים מכדי למנות;

וכן כל תמונה וצורת אותיות וטעמיהן ותגיהן ונקודותיהן כולם בחכמה נפלאה למעלה מעלה עד אין קץ ותכלית.

וכן גם לכל צורה ומתאר של האותיות, לטעמיהן, לתגיהן ולנקודותיהן יש חכמה נפלאה, למעלה מעלה, בלי סוף ובלי גבול.

24 ואדברה הוא לשון הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים תחתינו והיינו כדי להמשיך לישראל בחי' כמטר לקחי צריך להיות תחלה האזינו השמים ותשמע הארץ הוא בחי' תורה שבע"פ [שבעל פה]

"ואדברה" הוא לשון של הנהגה והמשכה, כמו "ידבר עמים תחתינו". כלומר, כדי להמשיך לישראל את הבחינה של "יערוף כמטר לקחי", צריך תחילה להיות "האזינו השמים" ו"תשמע הארץ", שהיא הבחינה של תורה שבעל פה,

שהיא מקבלת מתושב"כ [מתורה שבכתב] שע"י תושב"כ [תורה שבכתב] ושבע"פ [ושבעל פה] יערוף כמטר לקחי וגוי' הוא האהבה בהתגלות אור ה' על נפשו.

המקבלת מן התורה שבכתב. באמצעות התורה שבכתב והתורה שבעל פה "יערוף כמטר לקחי" וגוי' — זוהי האהבה, כאשר אור ה' מתגלה על נפשו.

משא"כ כשאין לו תורה אין אור האהבה שורה ומתגלה בנפשו כי תלת קשרין מתקשראן דא בדא קוב"ה [קודשא בריך הוא] ואורייתא וישראל.

לעומת זאת, כשאין לאדם תורה, אור האהבה אינו שורה בנפשו ואינו מתגלה בה, כי "תלת קשרין מתקשראן דא בדא: קודשא בריך הוא, ואורייתא, וישראל".

ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה [בקודשא בריך הוא] (ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים בענין פי המשפילי לראות בשמים ובארץ ובענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי):

"ישראל מתקשראן באורייתא, ואורייתא בקודשא בריך הוא" (וראו מה שכתוב במאמר המתחיל "כי עמך מקור חיים", בעניין פירוש "המשפילי לראות בשמים ובארץ", ובעניין "השקיפה ממעון קדשך מן השמים" וגו'; עיינו שם. וראו מה שכתוב על הפסוק "השמים כסאי והארץ הדום רגלי").

25 ו והנה כל הנ"ל בחי' גשם ומטר זהו בקשת כנ"י [כנסת ישראל] דהיינו שיהיה נמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

6. והנה, כל האמור לעיל על בחינת הגשם והמטר הוא בקשת כנסת ישראל, כלומר, שההשפעה תימשך באמצעות אתערותא דלתתא.

אך הקב"ה השיב לה אהיה כטל טל הוא בחי' ומדרגה גבוה מאד נעלה מה שא"א להמשיך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין כח במעשה התחתונים לעורר את האהבה הגדולה הזאת ואעפ"כ [ואף על פי כן] אחרי התעוררות מעשה התחתונים שיבא כגשם כו'

אבל הקב"ה השיב לה: "אהיה כטל". הטל הוא בחינה ומדרגה נעלית מאוד, שאי אפשר להמשיכה באמצעות אתערותא דלתתא, שכן אין בכוחם של מעשי התחתונים לעורר אהבה גדולה זו. ואף על פי כן, לאחר התעוררות מעשי התחתונים, שתביא לכך שהוא יבוא כגשם וכו',

אזי מאליו וממילא נמשך בחי' הטל והוא בחי' חג הסוכות וסוכה תהיה לצל יומם וכתוב ה' צלך ובצל ידי כסיתך בחי' וימינו תחבקני (ואפשר לומר שגם ע"פ לה"ק [לשון הקודש] יש שייכות סוכה לטל והוא ע"פ מ"ש בנחמיה)

אזי נמשכת מאליה וממילא בחינת הטל. זוהי בחינת חג הסוכות, שעליו נאמר: "יסוכה תהיה לצל יומם"; וכן נאמר: "הוי צלך" ו"ובצל ידי כסיתך" — בחינת "וימינו תחבקני". (ואפשר לומר שגם לפי לשון הקודש יש קשר בין סוכה לטל, על פי מה שנאמר בנחמיה

(סי' ג' ט"ו) יבננו ויטללנו דפירושו כמו סוכה כמ"ש בשרשים וכ"כ [וכן כתב] במצודת ציון שהוא ענין צל (פרק ג, פסוק ט"ו), "יבננו ויטללנו", שפירושו כמו סוכה, כפי שנכתב בספר השורשים; וכך כתב גם מצודת ציון, שזהו ענין של צל.

כי בצל קורתי (בראשית י"ט) תרגם אונקלוס בטלל וכן בגמרא (פ"ג [פרק ג'] דסוכה דל"א) האי כשורה דמטללתא

כי את "בצל קורתי" (בראשית י"ט) מתרגם אונקלוס "בטלל"; וכן בגמרא (פרק ג של סוכה, דף ל"א): "האי כשורה דמטללתא".

וזהו תזל כטל ואזי יוכלו לבא לבחי' אמרתי להיות האמירה שלי ע"ד ואשים דברי בפ"ך ופי' יגיד תהלתך יגיד מאליו וממילא כנ"ל

וזהו "תזל כטל"; ואז יוכלו להגיע לבחינת "אמרתי", כך שהדיבור יהיה שלי, בדומה ל"ואשים דברי בפ"ך" ול"פי' יגיד תהלתך": הוא יגיד זאת מאליו וממילא, כפי שנאמר לעיל.

(וזהו ואשים דברי בפ"ך ובצל ידי כסיתך שבחי' דברי שבפ"ך שזהו ענין כטל אמרתי זהו ענין ובצל ידי כוי' בחי' א' עם חג הסוכות ועמ"ש מזה בד"ה ביום השע"צ [השמיני עצרת] עו' [וע'] בזהר בראשית)

(וזהו "ואשים דברי בפ"ך ובצל ידי כסיתך": בחינת "דברי שבפ"ך", שהיא ענין "כטל אמרתי", היא ענין "ובצל ידי" כוי' — בחינה אחת עם חג הסוכות. ועיין במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת", עו' בזהר בראשית)

(דף ד' סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' צו (דל"ה ע"א) והנה סיפיה דקרא הוא לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה.

(דף ד' ע"ב), וכן בפרשת צו (דף ל"ה ע"א). והנה סוף הפסוק הוא: "לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה".

והיינו שבחי' טל נמשך בבחי' שמים וארץ וכמ"ש [וכמה שכתוב] האזינו השמים כוי' תזל כטל כוי' ועי"ז לאמר לציון כוי' וכנ"ל בענין השקיפה כוי' וברך כוי'

כלומר, בחינת הטל נמשכת אל בחינת השמים והארץ, כפי שנאמר: "האזינו השמים" כוי', "תזל כטל" כוי'; ועל ידי כך מתקיים "לאמר לציון" כוי', כפי שהוזכר לעיל בענין "השקיפה" כוי' ו"וברך" כוי'.

ולכן אין הטל נפסק כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לפי שמקורו מאד נעלה ממעשה התחתונים ואתערותא דלתתא שאין מגיעים אלא עד מקור נשמות ישראל ומזליהם העליון.

ולכן הטל אינו נפסק, כפי שאמרו חז"ל, מפני שמקורו נעלה מאוד ממעשי התחתונים ומאתערותא דלתתא, שאינם מגיעים אלא עד מקור נשמות ישראל ומזליהם העליונים.

אכן הטל יורד ונמשך מאור עליון הנק' טלא דבדולחא כמ"ש כי טל אורות טלך (בישעיה ס"ו כ"ו י"ט) (וע' בזח"א [בזהר חלק א])

אלא שהטל יורד ונמשך מאור עליון הנקרא "טל הבדולח", כפי שנאמר: "כי טל אורות טלך" (ישעיה, פרק כ"ו, פסוק י"ט; וראו גם בזהר, חלק א').

(דק"ל סע"ב [סוף עמוד ב] ודרל"ב א') דפ"י אורות ממש מאינן נהורין עילאין דנהרין לעילא כו' וח"ג [וחלק ג'] (דקכ"ח ב') אורות נהורא דחורתא דעתיקא כו'

(דף ק"ל, סוף עמוד ב', ודף רל"ב עמוד א'), שפירוש "אורות" הוא אורות ממש: "מאותם אורות עליונים המאירים למעלה" וכו'; ובחלק ג' (דף קכ"ח עמוד ב'): "אורות — אור הלובן של עתיקא" וכו'.

הח"ד [הדא הוא דכתיב] ועינו כעין הבדולח כו' שהוא למעלה מעלה מבחי' המזלות שהן נוצר חסד ונקא כו' כמ"ש בזה"ק [בזהר הקדוש] כו'

כפי שנאמר: "ומראהו כמראה הבדולח" וכו'; והוא נעלה הרבה למעלה מבחינת המזלות, שהם "נוצר חסד" ו"ונקה" וכו', כפי שנכתב בזהר הקדוש וכו'.

(וזהו שבברכת יעקב נאמר ויתן לך האלקים מטל השמים כו' שזהו למעלה מעלה מבחי' שרש נש"י [נשמות ישראל] מצד עצמן שהוא מבחינת המזלות ובוהר פ' תזריע) (דמ"ט ע"א) גבי הזה עליהם מי חטאת שירי טלא דבדולחא.

(ולכן בברכת יעקב נאמר: "ויתן לך האלקים מטל השמים" וכו', שכן זה נעלה הרבה למעלה משורש נשמות ישראל מצד עצמן, שמקורו מבחינת המזלות. ובוהר, פרשת תזריע) (דף מ"ט עמוד א'), בעניין "הזה עליהם מי חטאת": "שירי טל הבדולח".

וזהו ההמשכה שמבחי' מזל ונוצר חסד כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה למח נסמכה פ' מרים כו' ע"ש ונקראים רק שירי טלא והיינו כדי לטהר טמא מת.

וזהו ההמשכה מבחינת המזל "נוצר חסד", כפי שנכתב באגרת הקודש, בקטע המתחיל "למה נסמכה פרשת מרים" וכו'; ראו שם. והם נקראים רק "שירי טל", והיינו כדי לטהר את מי שנטמא למת.

אכן לעי"ל [לעתיד לבוא] להיות תחיית המתים ממש זהו על ידי גילוי מבחי" עצמיות טל אורות ממש.

אבל לעתיד לבוא, תחיית המתים ממש תהיה על ידי גילוי מבחינת עצמות "טל אורות" ממש.

26 ועמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון גבי אחור וקדם צרתני שיש בבחינת הרצון עליון ב' בחינות כו'

ע"ש ועד"ז הוא ענין יערוף כמטר ותזל כטל

וראו גם את מה שנכתב בביאור על הפסוק "ואהיה אצלו אמון", בעניין "אחור וקדם צרתני": בבחינת הרצון העליון יש שתי בחינות וכו'. עיינו שם. ועל דרך זה הוא ענינם של "יערוף כמטר" ו"תזל כטל";

כי יערוף מלשון עורף זהו נק' בחי' אחור לגבי בחי' תזל כטל שהוא פנימית תענוג העליון כו' אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] **גם בבחי' יערוף נמשך הארה מבחי' הפנימית המתלבש בבחינת המזלות**

כי "יערוף", מלשון "עורף", נקרא בחינת "אחור" ביחס לבחינת "תזל כטל", שהיא פנימיות התענוג העליון וכו'. ואף על פי כן, גם בבחינת "יערוף" נמשכת הארה מבחינת הפנימיות, המתלבשת בבחינת המזלות;

ולכן נק' שיורי טלא כו' ועמ"ש עוד מענין האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא

דלתתא] בביאור ע"פ צאינה וראינה כו'

ולכן הם נקראים "שיורי טלא" וכו'. וראו עוד את מה שנכתב בעניין אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא, בביאור על הפסוק "צאינה וראינה" וכו'.

(בפ' קדושים) ובביאור ע"פ אני ישנה כו' שראשי נמלא טל עו' [ועי'] עוד בענין תזל כטל בזהר ויקהל דר"י

[דרכינו יצחק] ע"א:

(בפרשת קדושים), וכן בביאור על הפסוק "אני ישנה" וכו', "שראשי נמלא טל". וראו עוד בעניין "תזל כטל" בזהר ויקהל, דף ר"י ע"א.

27 קיצור מהדרוש ע"פ האזינו

תקציר המאמר על [הפסוק] "האזינו".

28 אות א יבאר ענין כל ימיו בתשובה ויש בו ד' ענינים. הא' הוא שיקדים פ"י מאמר נשמה שנתת בי כו'

סעיף א' יבאר את ענין "כל ימיו בתשובה", והוא כולל ארבעה נושאים. הראשון הוא להקדים את פירוש האמירה "נשמה שנתת בי" וכו':

והוא שהנשמה שרשה הגבה למעלה וכדי שתדע פלאים להתלכש בגוף צריכה להתצמצם ולהתפשט בכמה מיני צמצומים והתפשטות ודרך כלל הם ד' מיני ירידות וזהו נתת בי בראת יצרת נפחת כנגד ד' אותיות הוי' כו'.

כלומר, שורש הנשמה גבוה מאוד למעלה, וכדי שתדע פלאים [למטה] ותתלכש בגוף, עליה להתצמצם ולהתפשט באמצעות סוגים רבים של צמצומים והתפשטויות; ובכללות מדובר בארבעה סוגי ירידה. וזהו "נתת בי", "בראת", "יצרת", "נפחת", כנגד ארבע אותיות הוי' כו'.

ב' אך לא כל הנשמה נכנסת בתוך הגוף רק הארה ממנה בלבד דרך צמצום כו' כנ"ל.

שנית: אולם לא הנשמה כולה נכנסת לגוף, אלא רק הארה ממנה, בדרך של צמצום וכו', כפי שהוזכר לעיל.

אבל כל הנשמה ועיקרה נשאר למעלה ונקי מזל. ג' וענין המזל היינו כמ"ש ונוזלים מן לבנון. לבנון הוא בחי' אין שממנו תמצא החכמה.

אבל הנשמה כולה ועיקרה נשארים למעלה, והם נקראים מזל. שלישית: ענין המזל הוא על דרך הכתוב "ונוזלים מן לבנון". לבנון הוא בחינת אין, שממנה נמצאת החכמה.

29 וזהו ענין התשובה שהרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה דהיינו לבחי' שורשה העליון בחי' אין ומזל הנ"ל עד יעבור עמך הוי' למעלה מבחי' שם הוי' יו"ד צמצום כו' והיינו ע"י תשובה בביטול ומס"נ [ומסירות נפש].

וזהו ענין התשובה: "הרוח תשוב אל אלקים אשר נתנה", כלומר, אל הבחינה של שורשה העליון, בחינת אין ומזל שהוזכרו לעיל; "עד יעבור עמך הוי'" — למעלה מבחינת שם הוי', שהאות יו"ד שבו מורה על צמצום וכו'. וזה נעשה על ידי תשובה מתוך ביטול ומסירות נפש.

ד' והשתא א"ש [אתי שפיר] ענין כל ימיו בתשובה כי בכל יום צ"ל בחי' תשובה זו למקורא דכולא באמרו שמע ישראל כו' שצריך למסור נפשו באחד:

ד'. כעת מובן היטב ענין "כל ימיו בתשובה": בכל יום צריך להיות האדם בבחינת תשובה זו אל מקור הכול, באמירתו "שמע ישראל" וכו', שכן עליו למסור את נפשו באמירת "אחד".

30 אות ב' הוא הגי' [הגהה].

סעיף ב' הוא הגהה.

31 באות ג יש בו ב' ענינים אי יבאר איך יתהפך לבו לבוא לבחי' תשובה מס"נ [מסירות נפש] ביטול הנזכר פ"א ויאמר שהוא בשומו ללבו מ"ש ובחרת בחיים.

בסעיף ג' יש שני ענינים. הראשון: הוא יבאר כיצד הלב משתנה, עד שהוא מגיע לבחינת תשובה, מסירות נפש וביטול, שהוזכרו בסעיף א'; והוא יאמר שהדבר נעשה כאשר נותנים את הדעת על הכתוב: "ובחרת בחיים".

כי בכל דבר יש חיים ומות הגשמיות נק' מות והרוחניות שבו נקרא חיים והוא ית' חיי החיים.

כי בכל דבר יש חיים ומות: הגשמיות נקראת מוות, והרוחניות שבו נקראת חיים; והוא ית' חיי החיים.

32 וא"כ יתבונן אם לעוברי רצונו שהוא בגשמיות נמשך כ"כ [כל כך] חיות ותענוג לעושי רצונו שהם המצות עאכ"כ [על אחת כמה וכמה].

ואם כן, יתבונן: אם למי שעוברים על רצונו, בענינים גשמיים, נמשכים כל כך הרבה חיות ותענוג, למי שעושים את רצונו, כלומר מקיימים את המצוות, על אחת כמה וכמה.

וא"כ ועמך לא חפצתי כו' ויבא למס"נ [למסירות נפש] ממש מחמת שיחרה לו מאד על היותו נפרד כו'.

ואם כן, "ועמך לא חפצתי" וכו'; והוא יגיע למסירות נפש ממש, מפני שיכאב לו מאוד על כך שהוא נפרד וכו'.

ב' יבאר כי תשובה זו הוא בחי' שבת אותיות תשב והשביתה היא למטה להסיח דעתו מכל המחשבות הטורדות לקשר נפשו בה' למס"נ [למסירות נפש] באחד

שנית, יבאר שתשובה זו היא בחינת שבת, שבלשון "תשב"; והשביתה למטה היא להסיח את דעתו מכל המחשבות המטרידות, כדי לקשור את נפשו בה' במסירות נפש כ"אחד".

ולמעלה ה"ע [הוא ענין] עליי [עלייה] החכמה ומדות שנתפשטו בבחי' עשיה ובשבת התגלות אור א"ס בבחי' שלמעלה מהחכמה.

ולמעלה, ענינה הוא עליית החכמה והמדות שהתפשטו בבחינת עשיה; ובשבת מתגלה אור אין סוף בבחינה שלמעלה מחכמה.

אמנם דוקא מי שטרח בע"ש [בערב שבת] בתפלה שבכל יום מששת ימי החול שהוא ההארה מעין שבת למס"נ [למסירות נפש] בקריאת שמע כנ"ל יאכל בשבת:

אולם דווקא מי שטרח בערב שבת בתפילה שבכל יום מששת ימי החול — שהיא הארה מעין שבת — במסירות נפש בקריאת שמע, כנזכר לעיל, "יאכל בשבת".

33 באות ד' יש ב' ענינים. א' יבאר כי יוהכ"פ [יום הכפורים] נקרא שבת שבתון כי הוא עיקר יום התשובה ובשבת מאיר הארה ממנו בלבד כי עיקר התשובה ביטול רצון והנה אית רצון ואית רצון.

בחלק ד' יש שני ענינים. הראשון: הוא יבאר שיום הכיפורים נקרא "שבת שבתון", משום שהוא היום העיקרי של תשובה, ובשבת מאירה ממנו הארה בלבד. שכן עיקר התשובה הוא ביטול הרצון; והנה, יש רצון ויש רצון.

34 וביוכ"פ [וביום כפור / וביום הכפורים] מתגלה רצה"ע [רצון העליון] שהוא בחי' לפני הוי' ומשם נמשך סלח לנו אך סלחתי כדברך כתיב ר"ל [רוצה לומר] כפי האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] רעותא דליבא עייז מתגלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] רצה"ע [רצון העליון] הנ"ל שלג וצמר כו'.

וביום הכיפורים מתגלה הרצון העליון, שהוא בחינת "לפני הוי'", ומשם נמשכת הסליחה. אך נאמר: "סלחתי כדברך" — כלומר, בהתאם להתעוררות מלמטה, לרצון שבלב, מתגלה באמצעותה ההתעוררות מלמעלה, הרצון העליון האמור, "שלג" ו"צמר" כו'.

ב' יבאר שלכך נתנו לוחות אחרונות ביוכ"פ [ביום כפור / ביום הכפורים] כי אנכי ולא יהיה לך כללות מ"ע [מצות עשה] ול"ת [ולא תעשה]

שנית: יתבאר שלכן ניתנו הלוחות השניים ביום הכיפורים. כי "אנכי" ו"לא יהיה לך" הם כללות מצוות העשה והלא-תעשה:

עיי' מ"ע [מצות עשה] גילוי מהו"ע [מהותו ועצמותו] בחי' אנכי נמשך להיות אלקיך עיי' שם הוי' ובחי' ל"ת [לא תעשה] שלא יהיה הסתר ולא יבדילו אלהים אחרים וניתנו בחשאי פנימי' [פנימיות / פנימית] הלב:

על ידי מצוות העשה נמשך גילוי מהותו ועצמותו, בחינת "אנכי", להיות "אלקיך", באמצעות שם הוי'; ובחינת מצוות הלא-תעשה היא שלא יהיה הסתר, ושלא יבדילו "אלהים אחרים". והם ניתנו בחשאי: פנימיות הלב.

35 באות ה' יבא לביאור הפסוק. ויש בו ב' ענינים. הא' הוא מה שנת' [שנתבאר] איך שעיי' תשובה הנ"ל בסעיף ה' בא ביאור הפסוק, ובו שני ענינים. הראשון הוא מה שהתבאר לעיל: כיצד, באמצעות התשובה האמורה, אזי הוא בחי' ויבא כגשם לנו בחי' ואד יעלה עיי' הריחוק יעורר אה"ר [אהבה רבה] גשם ואזי כמטר לקחי שלוקחים אותו כביכול.

מתגלה אז הבחינה של "ויבא כגשם לנו", בחינת "ואד יעלה": מתוך הריחוק הוא מעורר אהבה רבה, שהיא הגשם; ואז "כמטר לקחי" — כביכול, לוקחים אותו.

ב' יבאר שמ"מ א"א להיות המשכות הנ"ל אא"כ [אלא אם כן] יש לו תורה כי תלת קשרין כו' וזהו האזינו השמים ותשמע הארץ תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] ואח"כ יערוף כמטר כו': השני: יתבאר שלמרות זאת, ההמשכות האמורות אינן יכולות להתרחש אלא אם יש לו תורה, משום ש"תלת קשרין" וכו'. וזהו "האזינו השמים" ו"תשמע הארץ" — תורה שבכתב ותורה שבעל פה; ולאחר מכן "יערוף כמטר" וכו'.

36 אות ו יבאר שהמטר הוא הנמשך ע"י אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אבל אה"י כטל הוא מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם יען שהוא למעלה מבחי' מקור נש"י [נשמות ישראל] ומזליהם בחי' טלא דכדולחא שלמעלה מהמזלות ונוצר ונקה:

סעיף ו יסביר שהגשם נמשך באמצעות אתערותא דלעילא, ואילו "אהיה כטל" הוא מבחינה שאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליה, משום שהיא למעלה מבחינת מקור נשמות ישראל ומזלותיהן: מבחינת טלא דכדולחא, שלמעלה מהמזלות ומ"נוצר" ו"נקה".

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/haazinu/1

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק